

KONSTEN I ÖSTERÅKER

För dig som är pedagog

STOCKHOLMS
LÄNS
MUSEUM

**STOCKHOLMS
LÄNS
MUSEUM**

Lärrarhandledning utgiven av
©Stockholms läns museum 2021

Text: Rebecka Walan

Form: Anna Hammar

Omslag: Vera vattnare av May Lindholm. Foto: Rebecka Walan

INNEHÅLL

OM KONSTHANDLEDNINGEN.....	5
KAPITEL 1.....	6
Om offentlig konst	6
KAPITEL 2	8
Metod och tips.....	8
KAPITEL 3	11
Konstverk och konstnärer	11
<i>Män i båt</i> av Sture Collin	12
Samtalsfrågor och uppgifter	13
<i>Arkipelag</i> av Thomas Nordström	15
Samtalsfrågor och uppgifter	16
<i>Ormkvinna</i> av Ulrica Hydman Vallien	17
Samtalsfrågor och uppgifter	19
<i>Vera vattnare</i> och <i>Två systrar</i> av May Lindholm	20
Samtalsfrågor och uppgifter	23
<i>Rymdvolym</i> av Bengt Amundin.....	25
Samtalsfrågor och uppgifter	26
<i>Kusiner</i> av Monika Gora	27
Samtalsfrågor och uppgifter	30
<i>Kyss</i> av Eva Marklund.....	31
Samtalsfrågor och uppgifter	33
KAPITEL 4	34
Återsamling i klassrummet	34
Förslag på skapande	35
KÄLLOR	36

”Utmärkande för Österåkers kommun är närheten till vatten och skärgård. Det märks också i den offentliga konsten. Flera konstnärer har på olika sätt använt den kopplingen i sina konstverk.”

OM KONSTHANDLEDNINGEN

I Österåkers kommun finns en stor samling offentlig konst. Samlingen innehåller konst med olika uttryck och är från olika tider. Konsten består av olika material, färg och form. Ja, kort sagt finns här mycket spännande konst att upptäcka. Det är en konstskatt som är helt fri att använda.

Med den här handledningen hoppas vi att du som lärare blir inspirerad att använda konsten i lärandet. Kanske går du en konstpromenad med dina elever, kanske ger du dem en uppgift som presenteras här, kanske får de lösa den på egen hand eller i grupp.

I handledningen finns en introduktion till vad offentlig konst är. Sedan följer information om konstnärer och konstverk. Som fördjupning presenteras samtalsfrågor och förslag på kreativt skapande. Till några konstverk finns särskilda fördjupningsuppgifter. För äldre elever finns frågeställningar under rubriken *Resonera och reflektera*.

Handledningen är skriven för att den ska kunna användas av både grundskola och gymnasium. Du som lärare känner dina elever bäst och väljer de delar av handledningen som fungerar för din årskurs och dina elever.

Handledningen täcker inte in all konst i Österåkers kommun, men vår förhoppning är att du ska kunna utöka med fler verk på egen hand, genom att använda de metoder och frågeställningar som presenteras. Du hittar mer information om konstverken, på kommunens och museets webbplats, samt i appen *Upptäck konsten* som du kan ladda ner gratis på AppStore eller Google Play.

När du vant dig vid att använda konsten blir det enkelt och roligt att ha med den i undervisningen. En rolig del av lärandet som stärker både seendet och språket hos eleverna.

Handledningen är ett samarbete mellan Österåkers kommun och Stockholms läns museum.

KAPITEL 1

Om offentlig konst

Den offentliga konsten är en del av kulturarvet, och speglar värden som demokrati och yttrandefrihet. Genom att använda konsten i undervisningen kan du uppfylla flera kriterier i läroplanen i ämnena bild, svenska, historia och samhällskunskap. Läser klassen om hembygd kan konsten förstärka det som finns i närmiljön. Men framför allt kan konsten ge en stark upplevelse. Den kan också väcka lusten att berätta och dela med sig av sina tankar. Inte minst kan den inspirera till eget skapande. Det är en mäktig konstform som tar plats på våra gator och torg, och den kommer att finnas kvar för en lång tid framöver. När du har lärt dig om konstverken kan du använda dig av dem även för framtida klasser.

Till skillnad från konst på museer är den offentliga konsten tillåten att känna och ta på. Att kunna följa en skulpturs lina eller skrovliga yta ger en extra dimension till konstverket. Ofta är det konsten som finns allra närmast som kan vara svårast att upptäcka, men när vi väl fått upp ögonen för den, är det lättare att se flera konstverk. Konsten blir en ögonöppnare.

VAD ÄR OFFENTLIG KONST?

Innan ni ger er ut på en konstvandring kan du med fördel ge en introduktion till offentlig konst i klassrummet. På så sätt blir eleverna förberedda på vilken konstform de ska få ta del av. Här följer

en bakgrund till begreppet offentlig konst.

Ordet offentlig betyder ”öppen och tillgänglig för alla”. Det är alltså konst som alla ska kunna ta del av, och den står på platser som tillhör oss alla. En motsats till offentlig är privat. Konstverken hemma på väggen är inte offentliga utan privata.

Det finns en bestämmelse i Sverige som säger att när vi bygger offentliga statliga byggnader, bör en procent av byggkostnaderna gå till offentlig konst. Bestämmelsen kom till genom ett beslut i Sveriges riksdag 1937. Tanken var att det skulle bli mer konst, så att fler skulle kunna ta del av den: Konst åt alla oavsett var du bor eller vem du är! Men en-procentsregeln blev ingen lag utan en rekommendation, något som samhället önskar.

I Österåker tillämpas regeln som en rekommendation. Det betyder att frågan om platser ska tilldelas konst alltid diskuteras vid nybyggnation. Regelbundet tillkommer också konstverk. Det blir som en stor utomhus-utställning.

Låt eleverna fundera över procentsatsen och börja med att räkna i låga siffror. Vad är en procent av hundra kronor? Om en byggnad kostar en miljon att bygga så blir en procent av byggkostnaderna 10 000 kronor.

Konst som finns utomhus måste kunna hålla för olika väder och årstider.

FOTO: ANNA ULFSTRAND

Det måste konstnärerna tänka på när de gör konsten. Tåliga material är olika former av metaller och trä, men det vanligaste materialet är brons. Brons är en blandning av metallerna tenn och koppar. För att kunna göra en skulptur i brons måste den gjutas i olika steg, utifrån den ursprungliga skulpturen som kan vara gjord av trä, lera eller vax.

En bra övning är att eleverna får fundera på vad en skulptur kan vara gjord av medan du skriver upp förslagen på tavlan. Fundera sedan tillsammans på vilka material som kan hålla under ett helt år i olika årstider och temperaturer.

OM KONSTEN I ÖSTERÅKER

Utmärkande för Österåker är närheten till vatten och skärgård. Detta märks också i den offentliga konsten. Flera konstnärer har på olika sätt använt den kopplingen i sina konstverk. Man kan säga att de har använt sig av platsen för att skapa något unikt. Men det blir också tvärtom. Att platsen/kommunen förstärks med hjälp av

konsten. På så sätt kan de som bor här känna anknytning till platsen tack vare de offentliga konstverken. Det kan också bli tydligt för den som besöker Österåker.

Vad som också är utmärkande för konsten i Österåker är att det finns flera konstnärer med lokal förankring som bor, eller har bott, på platsen. Här finns också en stor variation när det gäller konstens uttryck. Under konstvandringen kan du ta del av bronsskulpturer som är högt ovanför marken likväl som lekskulpturer. Det finns skulpturer som är små och konst som tar stora ytor i anspråk.

Men viktigt att påpeka i sammanhanget är att den offentliga konsten har sina egna kvaliteter, och behöver inte nödvändigtvis tolkas som en del av ett sammanhang. Varje konstverk är som en egen värld att begrunda och gå in i. Att se på ett konstverk innebär också ett möte. Och hur det mötet blir beror på betraktarens erfarenheter och konstverkets uttryck.

KAPITEL 2

Metod och tips

Låt eleverna stå i en ring runt konstverket när ni går på rundvandring. Då kan eleverna berätta vad de ser från olika vinklar. Tillsammans ser ni mer. Detta kan du också påpeka, och att det är en fördel när det gäller att se på konst.

Om du väljer att ställa de frågor som presenteras under rubriken *Samtalsfrågor* så följ gärna upp svaren med en ny fråga som låter eleverna förklara sina tankar. Till exempel: "Varför tänker du så?" Förvånansvärt ofta finns det ett svar på den frågan. På så sätt kan alla i gruppen lättare följa med i tankegångarna.

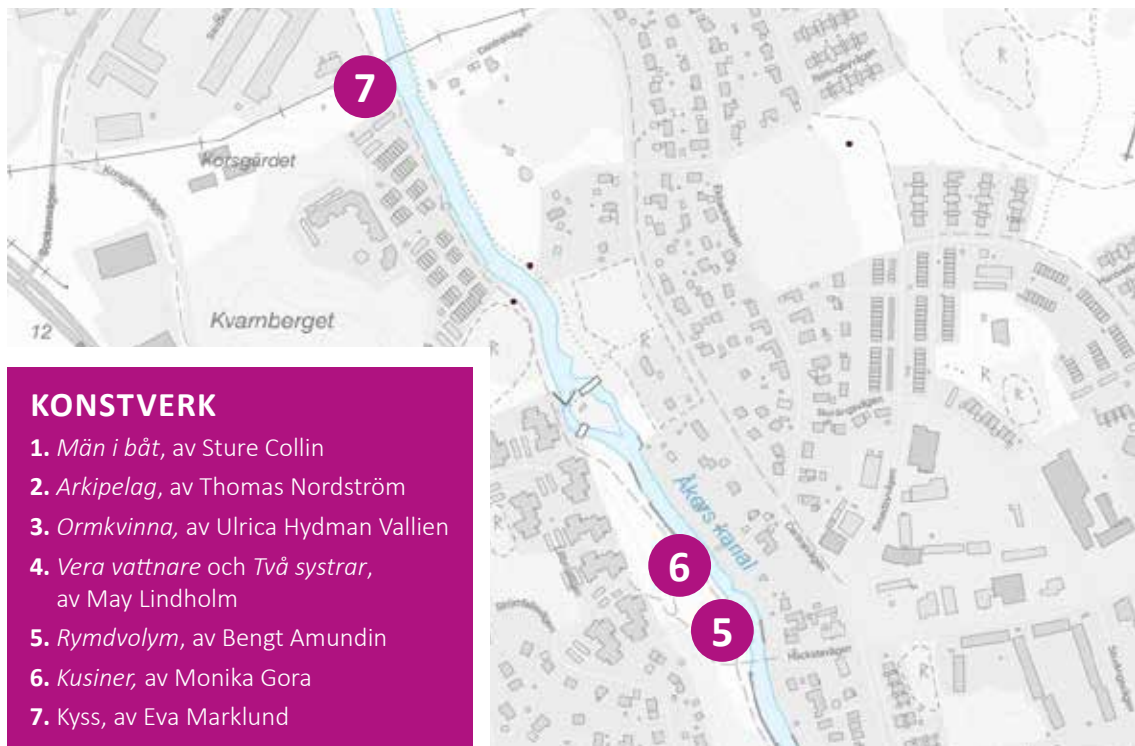
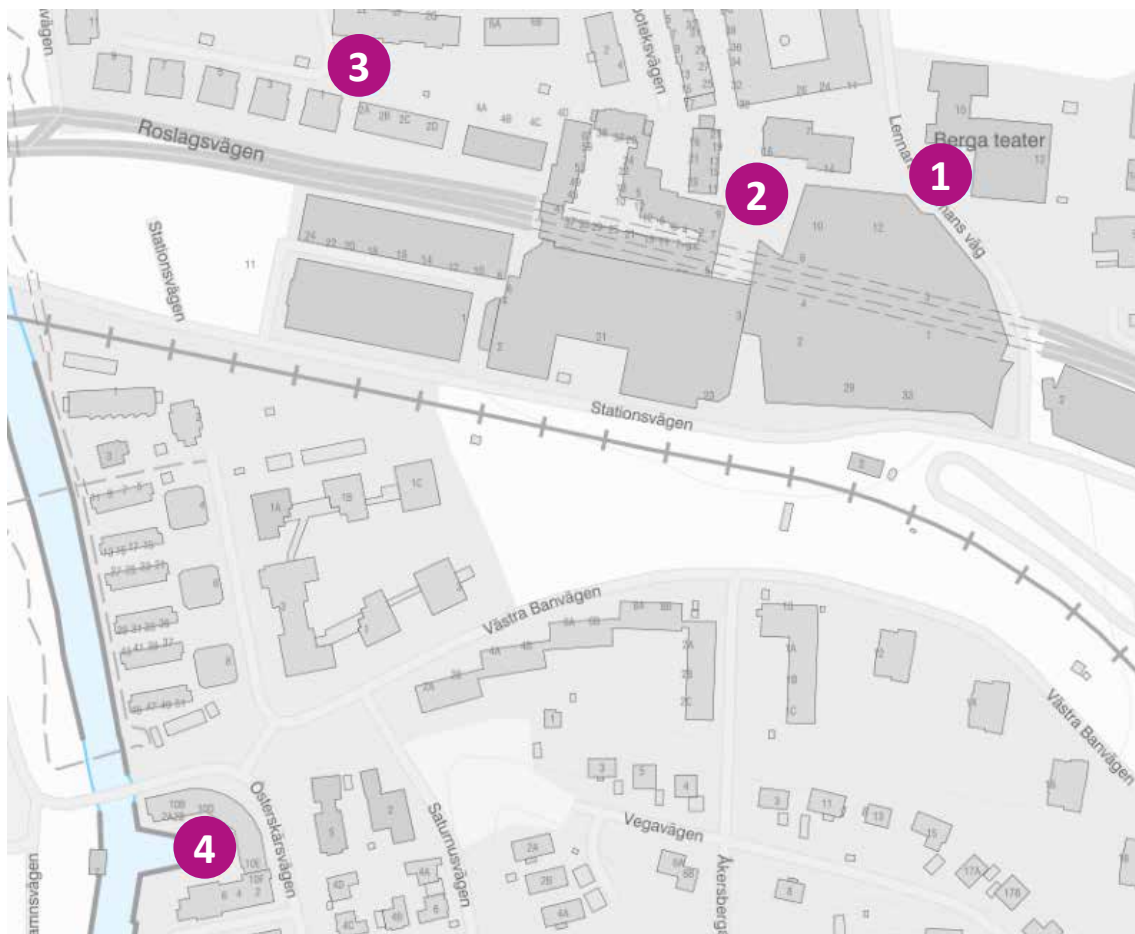
Liksom en målning ofta har en ram, bildar omgivningen en ram till den konst som finns utomhus. Om ramen är rätt använd förstärker den konstverkets uttryck. Den bidrar också till att skapa en frizon, ett lugn runtomkring. Det kan handla om en stenläggning, en sockel, en gräsmatta eller himlen. Låt eleverna fundera på vilka ramar konstverken har, och hur konsten påverkas av omgivningen.

Det är bra om ni kan vara två pedagoger när ni går på konstvandring. En som går efter och en som tar täten. Var tydlig med att barnen behöver stå ganska tätt för att kunna höra, och för att du inte ska behöva anstränga rösten alltför mycket. Det är mer ljud och buller utomhus än i ett klassrum, men det kan avhjälpas genom att du tydligt samlar ihop eleverna inför varje konstverk. Det gör också att eleverna hörs bättre när de delar med sig av sina tankar.

Ett tips är att pedagogen som inte pratar skriver ner vad barnen säger. Det signalerar att ni tycker att deras ord och tankar är viktiga. Det kan också bli användbart senare, om ni till exempel vill göra en utställning, eller berätta om vandringen i ett veckobrev. Att dokumentera vandringen genom att fotografera kan också vara en god idé.

Konsten lämpar sig väl för samarbete över ämnesgränserna. Att prata, skriva och uttrycka sig om konst är en del av ämnet svenska. Ämnet historia finns i flera av konstverken, och att fundera på konstens roll i samhället är en del av ämnet samhällsvetenskap.

KONSTVERK

1. *Män i båt*, av Sture Collin
2. *Arkipelag*, av Thomas Nordström
3. *Ormkvinna*, av Ulrica Hydman Vallien
4. *Vera vattnare och Två systrar*,
av May Lindholm
5. *Rymdvolym*, av Bengt Amundin
6. *Kusiner*, av Monika Gora
7. *Kyss*, av Eva Marklund

”Låt det ta den tid det tar, om eleverna blir engagerade och samtalet intressant så har ju något bra inträffat.”

FOTO: JENNY BERGENSTEN.

KAPITEL 3

Konstverk och konstnärer

I detta kapitel presenteras konstnärer och konstverk. Sedan följer förslag på samtalsfrågor, uppgifter och skapande. Kanske att ni vill fördjupa er lite längre i ett konstverk? Låt det ta den tid det tar. Om eleverna blir engagerade och samtalet intressant så har ju något bra inträffat. Konsten har väckt känslor och idéer. Bättre att stanna vid det som känns fruktbart än att hinna med allt på en gång. Konsten kommer ju att stå kvar för en lång tid framöver. Antingen tar ni en ny tur en annan dag, eller så får eleverna i uppgift att leta upp konstverken på egen hand och då skriva ner vad de tänker och ser.

Att se på och samtala om konst har flera kvaliteter. Både du och eleverna kan fästa blicken på det ni talar om. Det gör att samtalet, även om det flyter ut i associationer, kan kopplas tillbaka till konstverket. Någon kanske får en stark upplevelse och vill dela med sig av sina tankar. Ibland händer det att den blygaste eleven gärna berättar. Kanske just för att hen fått en stark upplevelse, men kanske också för att fokus inte är på den som talar, utan på det ni talar om, det vill säga konstverket. Konsten hjälper många elever att uttrycka sig. Barn kan enklare förklara och berätta när det finns något konkret att visa på.

”Varje konstverk är som en egen värld att begrunda och gå in i.”

©STURE COLLIN/ BILDUPPHOVS RÄTT 2020 FOTO: REBECCA WALAN

Män i båt av Sture Collin

Tillkomstår: 1994

Material: Brons

OM KONSTNÄREN

Sture Collin föddes 1939 i Hudiksvall. Han utbildade sig vid Kungliga Konsthögskolan, 1964–1969. Han arbetar med skulpturer och gör både figurer och figurgrupper. Skulpturerna är ofta föreställande så att man kan se vad det är, men det händer också att han gör abstraherade skulpturer. Det betyder att du kan se vad det är, men att det är avskalat. Han har gjort skulpturer som finns på flera platser i Sverige.

OM KONSTVERKET

Två gubbar sitter i en båt. Han som sitter längst fram har uppspärade ögon och gapande mun. Han sticker också upp ett finger. Fingret pekar in mot huset

intill. Där inne finns en teater, och där står ännu en gubbe av samma konstnär. Gubbarna är gjorda av brons medan båten är gjord av sten.

Konstnären har gjort liknande verk på andra platser. Ett av dem finns på Hornsgatan och heter *Dårarnas båt*.

Några år efter att *Dårarnas båt* kom till, genomfördes det som kallas psykiatrireformen. Det var 1995 och betydde att de gamla mentalsjukhusen avvecklades. Tanken var att människor skulle må bättre av att vistas utanför institutionerna. Men för många blev det bara värre. Många fick svårt att få stöd från samhället och hamnade istället utanför.

Samtalsfrågor och uppgifter

SAMTALSFRÅGOR

- Var befinner sig båten som gubbarna sitter i?
- Vart tror du att de är på väg?
- Hur känner de sig?
- Vad tror du att de säger?
- Vilken känsla får du av konstverket?
- Skulpturen är placerad utanför en teater. Varför då tror du?

REFLEKTERA OCH RESONERA

Sture Collin har gjort flera verk av människor som kan tänkas befinna sig i samhällets utkant. Fundera över vilka grupper eller människor som inte brukar synas i den offentliga konsten. Fundera också över vilka eventuella problem eller fördelar som skulle kunna uppstå med konst som visar på utsatta människor.

Det finns ännu en skulptur inuti byggnaden som hör till båten. På vilket sätt påverkar det upplevelsen av konstverket som är utanför? Diskutera.

UPPGIFT

Leta upp verket *Dårarnas båt* på nätet och jämför med *Män i båt*. Vilka skillnader eller likheter finns? Fundera också över titlarna och diskutera hur du uppfattar dem.

SKAPANDE

Låt eleverna skapa ett förslag på konstverk utanför teatern. Gör uppgiften stegvis.

- Beskriv platsen. Fundera över hur den ser ut. Finns det mark, natur, sten. Är platsen livlig eller lugn? Vilka vistas här? Vilken känsla har platsen?
- Skissa fram ett konstverk för platsen. Olika nivåer är möjliga, teckning, måleri, skulptur.
- Ge konstverket en titel och förklara både skriftligt och muntligt hur du tänkte.

Ta fram ett förslag på konstverk som visar på människor som har svårt att göra sin röst hörd. Gör som ovan, eller skriv ner ditt förslag och hur du vill att det ska utformas.

©THOMAS NORDSTRÖM/BILDUPPHOVS RÄTT 2020 FOTO: JENNY BERGENSTEN

Arkipelag av Thomas Nordström

Tillkomstår: 2011

Material: sten, terrazzo och LED-ljus

OM KONSTNÄREN

Thomas Nordström föddes 1967. Han är både konstnär, formgivare och ingenjör. Han är känd för att göra lekfulla skulpturer utomhus. Han har alltid haft ett tekniskt intresse och tyckte som liten att det var kul att bygga saker. Långt upp i tonåren byggde han med med lego. Under gymnasietiden började han med keramik. Efter det sökte han sig till KTH (Kungliga Tekniska Högskolan) där han utbildade sig till ingenjör. En tid efteråt började han på Nyckelviksskolan, utan någon egentlig plan. Många därifrån sökte sig till Konstfack och det gjorde även Thomas. På det sättet fick han både en konstnärlig och teknisk utbildning. Han gick på avdelningen för Keramik och Glas mellan 1991–1995.

Ofta blandar Thomas vatten och ljus i sina konstverk så att det blir till en helhet. Han har skapat både fontäner och ljusskulpturer och gjort över 30 offentliga konstverk. De flesta finns i Sverige och Norge.

OM KONSTVERKET

Arkipelag är en fontän mitt i Åkersberga centrum. Till skillnad från många andra fontäner är den formad med mjuka bubbliga kanter. Vattnet som sprutar ur stenarna skiftar i styrka. Ibland sprutar vattnet högt och ljudligt, ibland porlar det lugnare. Vattnets styrka är också kopplat till ett ljusspel som växlar i olika

färger och nyanser. Rött, orange, gult, grönt, blått, lila, rosa.

Utanför fontänen finns sittplatser i form av pallar i olika höjder. De är utspridda lite här och var. Inuti fontänen finns samma form av pallar, men här i vattnet bildar de små öar. Fontänen inbjuder till lek och rörelse och kan utforskas på olika sätt. Den leksugne kan pröva att hoppa från sten till sten i vattnet, balansera runt på kanten, eller slå sig ner på den. Det är så klart fritt fram att pröva formerna på andra sätt.

Plattorna som omger fontänen är ljusare än själva torgets platsättning. De ljusa stenarna bildar en ram till konstverket och framhäver fontänens mörkt gråa kant. Kontrasten gör att fontänens färg blir tydligare. Vad som också bidrar till att skapa en kontrast är att plattorna runt fontänen är lagda i en fyrkant. Fyrkanten blir en kontrast till den organiskt formade fontänen. På så sätt bidrar platsättningen till att framhäva fontänens färg och form.

Konstnärens idé med konstverket var att det skulle fungera som en mötesplats och att det skulle vara en fontän som kan användas. Arkipelag betyder skärgård och så knyter konstnären an till att det är en skärgårdskommun som verket är beläget i. När han gjorde formen var han inspirerad av både skärgård och natur.

Samtalsfrågor och uppgifter

SAMTALSFRÅGOR

- Fontänen *Arkipelag* brusar och porlar. Pröva att blunda och lyssna till ljudet av vattnet. Får det dig att tänka på någon annan plats?
- Vilken känsla får du av konstverket?
- Vilken känsla tycker du att torget får av konstverket?
- Beskriv fontänen, och även formen runtomkring. Berätta som om du pratar med någon i telefon som aldrig varit på platsen.
- Kan du hitta några kontraster i konstverket? Det vill säga motsatser när det gäller färg och form. Fundera över om det finns hårda eller mjuka former, och mörka eller ljusa färger?
- Konstverket manar till lek. Låt eleverna ta sig an fontänen och pröva att hoppa runt. Om klassen är stor kan det vara bra att dela in dem i grupper, så får barnen större möjligheter att utforska fontänen.

REFLEKTERA OCH RESONERA

Hur påverkar det upplevelsen av konstverket att man kan leka och vara i det?

Vad gör konstverket med själva torget? Förändrar det människors beteende? Studera och iaktta hur människor beter sig i förhållande till konstverket. Jobba i olika grupper och skriv ner dina iakttagelser. Diskutera och jämför sedan gruppernas resultat.

Fundera över på vilket, eller vilka sätt konstverket har koppling till kommunen?

Lyssna på Thomas Nordströms berättelse om sitt konstverk. Vad får du veta om konstverket av konstnären?

Han säger att konsten föds i betraktarens ögon. Vad kan det betyda? Resonera utifrån fontänen och skriv cirka en halv A4 sida.

SKAPANDE

Teckna dina drömfontäner och ge dem en titel. Välj en plats i kommunen där du vill att fontänen ska placeras. Förklara varför du vill ha din fontän på just den platsen.

Ormkvinna av Ulrica Hydman Vallien

Tillkomstår: 2006

Material: Glasfiber

OM KONSTNÄREN

Ulrica Hydman Vallien föddes 1938 och växte upp i Åkersberga. Hon var äldst av fem syskon. Hon utbildade sig på konstskolan Konstfack. Där gick hon mellan 1958 och 1962, på avdelningen för keramik och glas. Efter studierna reste hon till Mexiko och blev inspirerad av den färgstarka folkkonsten i landet. Från början verkade hon som keramiker, men började redan på 70-talet att experimentera med glas som hon målade.

Hon lyckades med något som ingen gjort förut; att bli känd för sitt konstglas. Det blev hon genom att använda starka färger och en egen stil. Hennes motiv har ofta koppling till natur och kärlek. Stilen är tydlig med kraftiga svarta konturer.

På 1980-talet slog hon igenom med serier som hette *Tulipa*, *Open Minds* och *Caramba*. Tulpaner, kvinnoansikten och slingrande ormar är återkommande motiv i hennes konst. Hon har haft sina motiv på de mest skilda platser, till exempel på flygplansvingar då hon tillsammans med 50 andra konstnärer blev inbjuden att jobba för ett brittiskt flygbolag. Man kan säga att hon blev folkkär för sina skålar och former. Det är mycket få som lyckats med det. Ulrica Hydman Vallien gick bort 2018.

OM KONSTVERKET

Ormkvinna är tre meter hög. Hon står bland husen i bostadsområdet Bergahöjden. Precis på den här platsen låg en gång konstnärens barndomshem. När nya hus skulle byggas beställde byggföretaget skulpturen. Man ville att det skulle synas att konstnären en gång bott här, trots att huset har rivits. Måleri, färg, form och motiv är typiskt för konstnärens sätt att uttrycka sig. Skulpturen har en vit botten med målade former och figurer. Formerna antyder att ormkvinnan är klädd i en klänning som smiter åt runt kroppen. Ögonen är svarta, och munnen röd. Hon har ett leende på läpparna.

På huvudet har hon en svart-orange orm. Dess huvud och svans bildar två öron på kvinnans huvud. Gula ormar slingrar sig över hennes armar. Deras leende huvuden sticker upp från axlarna, som ett par axelvaddar. Hon håller händerna korsade över magen. Naglarna är rödmålade. Över bröstet är ett ansikte målat med tjocka svarta konturer. På nedre delen av kroppen slingrar sig röda tulpaner med blå stjälkar, kvinnoansikten visar sig i profil, och en gul orm visar sina tänder. Motiven har de svarta tydliga konturerna som är typiska för konstnären.

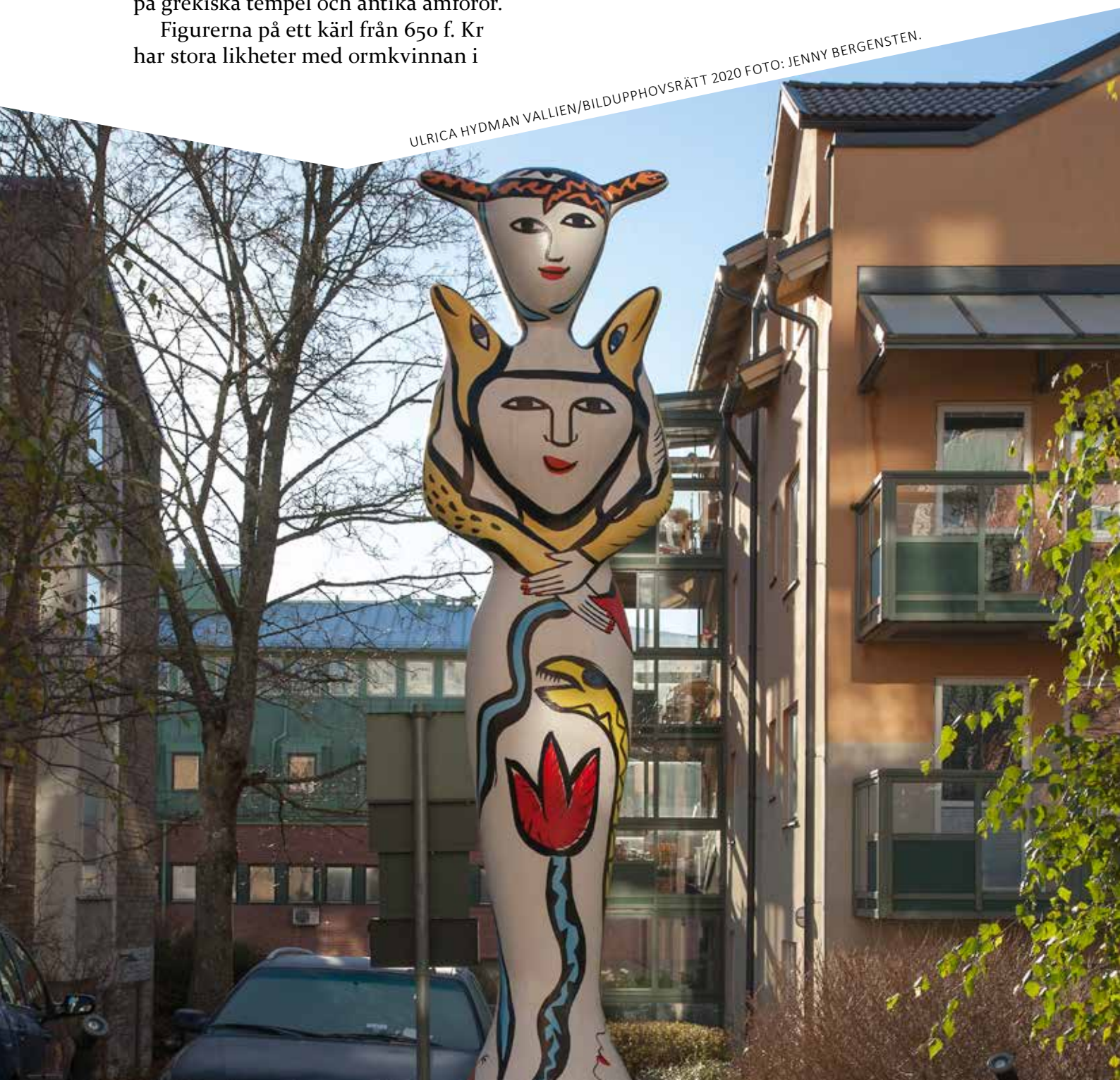
Ormkvinna är en titel som kan anspela på olika saker. Dels en kvinna som är vig som en orm, dels en kvinna med koppling till antiken. I den grekiska mytologin finns Medusa. Hon var en

gorgon; en kvinnoliknande varelse med hår av ormar. Men hennes starkaste vapen var blicken. Med den kunde hon förstena fienden. Den som till slut lyckades överlista henne var hjälten Perseus. Med bortvänt ansikte högg han huvudet av henne. Medusa har avbildats som en skräckinjagande figur på grekiska tempel och antika amforor.

Figureerna på ett kärl från 650 f. Kr har stora likheter med ormkvinnan i

Österåker. Här bildar ormarna också huvud och axlar. Men den stora skillnaden är ögonen. På den antika vassen är de stora och runda. Det är tydligt att ögonen var gorgonens vapen som hon kunde förstena fienden med. Ormkvinnan i Österåker har istället en vänlig blick och ett leende på läpparna.

ULRICA HYDMAN VALLIEN/BILDUPPHOVS RÄTT 2020 FOTO: JENNY BERGENSTEN.

Samtalsfrågor och uppgifter

SAMTALSFRÅGOR

- Beskriv hur *Ormkvinna* ser ut. Tänk dig att du berättar för någon som inte ser, som om du talar i telefon med någon.
- Hur känner hon sig?
- Vilken känsla får du av skulpturen? Vad är det som gör att du känner så?
- Om hon skulle kunna prata, vad tror du att hon skulle säga? Vilken slags röst tänker du att hon har?

REFLEKTERA OCH RESONERA

Fundera över skulpturens placering, vad tänker du om den? Finns det några fördelar eller nackdelar med den? Skriv ner dina tankar på cirka en halv A-fyra sida, som också innehåller en beskrivning av ormkvinnan.

UPPGIFT

Sök efter Ulrica Hydman Valliens konst på nätet. Hittar du något som har likheter med ormkvinnan i Åkersberga? Om ja, hur då? Om nej, vad skiljer?

Sök efter gorgoner och Medusa på nätet. Hittar du någon likhet här med *Ormkvinnna*?

SKAPANDE

Läs en saga eller en mytologisk berättelse. Välj sedan en karaktär ur historien och gör en teckning eller en skulptur av den. Om du väljer att jobba med skulptur så finns förslag på material i slutet av handledningen.

Hitta på en historia om ormkvinnan. Fantisera. Vem är hon? Hur känner hon sig? Hur har hon hamnat här? Vad ska hon göra? Skriv ner din berättelse. Börja med: Det var en gång...

Vera vattnare och Två systrar av May Lindholm

Tillkomstår: 2019

Material: Brons

OM KONSTNÄREN

May Lindholm, f 1965, är från Norge men bor nu i Siljansnäs i Dalarna. Hon har varit skulptör sedan 1990 och arbetar med skulptur och tredimensionalitet för offentliga miljöer. Det kan bli allt från figurer, djur, människor till abstrakta former. Ibland ritar hon om hela miljöer och skapar på så sätt utomhusgestaltningar. Men basen för allt hon gör är lera, även om det färdiga verket sedan ska gjutas i brons, metall, betong eller utföras i trä, och May har ända sedan hon varit liten haft ett speciellt förhållande till leran.

Hon växte upp på en gård några mil norr om Oslo. I marken fanns blålera som man kan forma, bränna och göra keramik av. När hon upptäckte leran var hon 5–6 år gammal. Hon knådade, rullade, kavlade tunt och tjockt och provade sig fram. Det var inte så viktigt att det blev något, det viktiga var att det var härligt att hålla på. I en grill av tegel som stod på tomten brände hon leran. Hon fick inte så mycket uppmärksamhet för det hon gjorde, och det tror hon var bra. På så sätt fick hon vara ifred med det hon gjorde och kunde gå upp i det. Så här säger hon:

”Jag växte upp på ett jordbruk i Norge och där fanns det blålera i marken. Ända sedan jag var liten har intresset för lera funnits där. När jag sedan tog examen på det naturvetenskapliga gymnasieprogrammet skulle jag studera biokemi, men jag gav istället leran en

chans. Sedan dess har det fortsatt på den vägen med olika konstutbildningar.”

Men egentligen var det inte förrän May gick på folkhögskola som hon förstod att hon kunde bli konstnär. Den första konstnärliga yrkeshögskolan hon gick på var en konsthögskola i Oslo. Sedan kom hon in på Konstfackskolan i Stockholm och gick där åren 1988 – 1990. ”Att formge är mitt språk”, säger hon. Hon tycker om att se form, och ser form i allt möjligt. Vad hon också tycker om är att se hur människor interagerar med varandra, för att vi också talar med kroppen. Inspiration, det får hon av att vara människa.

Hon har skapat figurer som hon kallar för nystingar. Det är som ett släkte. Första gången hon visade dem var på en utställning 2013. Figurerna höll på med allt möjligt. De lekte, gungade, hoppade hopprep och klättrade. Nystingarna är en hyllning till alla kvinnor som kämpar på; i vården, skolan, omsorgen och polisen. Budskapet som nystingarna har inneboende i sig är att det som görs är gott nog. May hade tidigare sett hur de som jobbade i skolan ständigt behövde rapportera och redovisa, och tyckte att man tog ifrån dem deras kompetens, istället för att känna tillit. Nystingarna behöver inte rapportera. De bara är.

Konstnärens formspråk är karakteristiskt. Det är lätt att känna igen Mays figurer. Små runda gestalter, i färd med att göra något. De är alltid honor.

©MAY LINDHOLM/BILDUPPHOVSRÄTT 2020 FOTO: REBECCA WALAN. SE ÄVEN FRAMSIDAN.

”Jag vet ju inte hur det är att vara något annat”, säger May. Men det finns också ett feministiskt perspektiv. Att visa på kvinnor som gör saker, är aktiva och som är nöjda med sig själva.

May Lindholm har gjort offentlig på flera platser i Sverige och även i Norge.

OM KONSTVERKET

De tre skulpturerna är små, bara cirka 30 centimeter höga. En kvinna som bär på två hinkar, och två figurer som ser ut att vara flickor. De befinner sig på två olika socklar och det är ganska långt mellan dem, ungefär 20 meter. De verkar vara på väg mot vattnet. Flickornas steg är lätta medan tanten tycks vagga fram med en hink i vardera handen.

En av flickorna har en boll i handen. Vera vattnares ärende är något annat, hon ska tvätta. Det är intressant att titta närmare på deras ansikten. Även om *Vera vattnare* har en tung börda är ansiktet uppvänt och har en värdighet. De två

flickorna blundar. Vilken relation har de till varandra? Är det en mamma med sina döttrar? Eller en farmor eller mormor med sina barnbarn?

När konstnären May Lindholm fick i uppdrag att skapa en skulptur här tog hon fasta på platsens historia. Och just här vid vattnet fanns förr i tiden en brygga där man tvättade och klappade ur vattnet med träredskap. En sådan brygga kallades för en klappbrygga.

May fick också veta att det runt torget skulle bo personer som var över 55 år, och att platsen planerades som ett rekreationsområde med ett promenadstråk vid kanalen. Så vilka skulle komma att se verket? Jo, troligen av personer i alla åldrar, men kanske framförallt av äldre och barnfamiljer. Landskapsarkitekten Gisela Holmgren kopplades in. Hon var noga med att skulpturerna skulle kunna ses från båda sidorna av kanalen.

Intressant att notera är var på

socklarna skulpturerna är placerade. *Vera vattnare* är långt bak på sockeln. Det betyder att hon har en lång väg framför sig. De båda systrarna är placerade mitt på sockeln och deras sockel är högre än Vera vattnares.

Idén till utformningen av systrarna fick konstnären när hon såg en film med gymnaster från 1955, då Sofiaflickorna gymnastiserade på Akropolis i Grekland. I en del av filmen gör gymnasterna övningar på en bom. Sofiaflickornas rörelser är perfekta, men det viktiga är att de är inne i vad de gör. *Två systrar* kanske inte kan lika bra som Sofiaflickorna, men de är helt uppfyllda av vad de håller på med, och det är det som är det viktiga. I sinnet är de helt perfekta. Vem vet, kanske har de sett filmen och blivit inspirerade.

I konstverket kan du upptäcka olika kontraster. Strävsamhet som ställs mot uppsluppenhet. Ungdom mot ålderdom. Tyngd och lätthet. En annan kontrast utgörs av den mörka bronzen mot den ljusa sockeln som gör att skulpturerna framträder tydligare. *Vera vattnare* är

placerad på en låg sockel, så låg att du kan slå dig ner bredvid henne medan *Två systrar* balanserar på en hög smal sockel.

Även om skulpturerna är små finns det något monumentalt i dem, som liksom påminner om att det i varje människa ryms en hel värld. För May är det en poäng att de är små. "Om det skulle vara i stort format skulle de bli till troll", säger hon.

May Lindholm berättade för nämndordföranden Arne Ekstrand inför invigningen i januari 2020, att för henne var konstverket en påminnelse om att det faktiskt räcker att göra så gott man kan och att det kan vara gott nog. Så här sa hon: "De (nystingarna) är positiva och gör så gott de kan. De vill ingen illa helt enkelt. De är små tanter som strävar på. De representerar något som finns i alla människor, att man vill väl och gör så gott man kan."

©MAY LINDHOLM/BILDUPPHOVS RÄTT 2020 FOTO: REBECCA WALAN

Samtalsfrågor och uppgifter

SAMTALSFRÅGOR

- Titta på konstverkets olika delar och beskriv vad du ser, ungefär som om du skulle ge ett signalement. Hur är figurerna klädda? Vilken frisyr har de? Hur gamla är de? Vad gör de?
- Vilken relation tror du att figurerna har till varandra?
- Titta på hur de rör sig, hur tycker du att figurernas rörelser är? Långsamma, snabba eller på något annat sätt. Be eleverna förklara varför de tänker som de gör?
- Vad tror du att figurerna tänker på? Hur ser deras tankevärld ut?

UPPGIFT

Titta på filmen med Sofiaflickorna från 1956 och fundera över förhållandet mellan gymnasterna och konstverket *Två systrar*.

REFLEKTERA OCH RESONERA

May Lindholm har tagit fasta på platsens historia. På vilket sätt påverkar det upplevelsen av konstverket?

Figurerna tillhör ett släkte som konstnären kallar "nystingar". Vad vill de säga dig, och på vilket sätt tycker du att konstverkets uttryck förstärker deras budskap?

Figurerna är inte mer än 20–30 centimeter höga. Hur påverkar deras storlek seendet och upplevelsen av konstverket. Jämför med om de istället skulle ha varit i människostorlek.

May menar att vi ofta bedömer och ska rapportera, och hon vill med sina skulpturer berätta att vi är bra nog som vi är. Använd detta som en utgångspunkt för att reflektera över fenomenet. Tycker du att det stämmer och hur påverkar det i så fall dig och dina aktiviteter eller ditt skolarbete? Finns det någon plats där du bara kan vara dig själv utan krav på prestation? Skriv en text eller diskutera i grupp.

Låt eleverna leta efter reklambilder med kvinnor. Jämför sedan med konstverket. Titta på vad kvinnorna gör och fundera över hur de är skildrade. Skriv eller diskutera, eller gör både och.

SKAPANDE

Skapa skulpturer som har ett budskap som du tycker är viktigt.

Välj en plats i kommunen och gör ett konstverk med koppling till platsen historia. Skissa, måla eller skulptera.

Skriv en berättelse till konstverket. Börja med: Det var en gång...

©BENGT AMUNDIN/BILDUPPHOVSRÄTT 2020 FOTO: JENNY BERGENSTEN

Rymdvolym av Bengt Amundin

Tillkomstår: 1967

Material: Brons

OM KONSTNÄREN

Bengt Amundin föddes 1915 och växte upp i Göteborg. Omgivningarna runt Göteborg gjorde intryck på honom. Han tyckte både om att åka till sjöar och att göra båtutflykter till öarna ute på havet. Som ung började han snida i trä. Han snidade skålar och smycken. När han var 19 år gammal började han på Slöjdföreningens skola. Det var en skola som flera blivande konstnärer gick på vid den här tiden. Där fick han lära sig att komponera i trä och arbeta med lera. Redan då började han söka efter former med volym. Skolan finns kvar, men har bytt namn. Nu heter den Högskolan för design och konsthantverk.

När Bengt Amundin gått ut Slöjdföreningens skola visste han att det var konstnär han ville bli. Då sökte han in till Konsthögskolan i Stockholm. Han kom in när han var 23 år, året var 1938.

Redan på 40-talet började han göra skulpturer för offentliga platser, till exempel i Borås och Nässjö. På 50-talet gjorde han skulpturer som han kallade *Rymdspira* och *Två volymers möte*, och senare *Kosmiskt rum*. Bengt Amundin hade tidigt ett intresse för att utforska rymd och volym.

Bengt Amundin bodde och hade ateljé i Margretelund i Österåker. Hans ateljé var stor och det behövdes för att arbeta med stora offentliga verk. När uppdragen blev färre, och han hade stora uppvärmningskostnader, byggde

han en liten ateljé i den stora ateljén På så sätt hade han råd att hålla värmen. Bengt Amundin gick bort 2010. Det var precis efter att han varit på vernissage för en utställning med hans konst i Åkersberga.

OM KONSTVERKET

Rymdvolym är placerad på en hög sockel av granit. Konstverket finns i Fjärilparken vid Åkers kanal. På marken ligger stenar i en rundel runt verket. Det passar bra för skulpturen upptäcks så fint när man går runt den, eftersom den inte ser likadan ut från något håll. Skulpturen är abstrakt och komponerad med mjuka och hårda former. Den har hål och ihåligheter. Här fyller naturen ut konstverket. Skulpturen är gjord av oslipad brons. Att den är oslipad gör att den får en skrovlig yta.

Sockeln är 2,5 meter hög vilket gör att bronsskulpturen hamnar högt upp mot himlen. Konstnären har berättat att tanken var att höjden skulle ge skulpturen en svävande karaktär. Sockeln är av grå granit vilket framhäver skulpturens gröna ton. Skulpturen kom till som modell redan på 50-talet, och är tillsammans med en annan skulptur kallad *Kosmiskt rum* variationer på samma tema.

Rymden var ett fascinerande ämne på 50-talet. 1956 kom Harry Martinssons rymdepos *Aniara* som också blev till en opera. Det var också vid här tiden

som människan tog sina första steg på månen. Kanske att det påverkade konstnären? Möjligheten finns, men vi kan inte veta. Men ingen människa är en egen ö, vi påverkas av varandra och det som händer i omvärlden. Det enda

vi säkert kan veta är att konstnären Bengt Amundin tidigt var intresserad av skulptur och dess rymd. Även skålar, som han ju tidigt tillverkade, innehåller ju en slags rymd.

Samtalsfrågor och uppgifter

SAMTALSFRÅGOR

- Titta tillsammans på skulpturen från ett håll, vad liknar den. Vilka idéer och fantasier får du?
- Gå runt skulpturen, var och en i egen takt. Låt eleverna välja ut en vinkel som de tycker är intressant och låt dem berätta varför de valde just den vinkeln.
- Vad kan vara skulpturens ram?
- Hur påverkas din upplevelse av att konstverket är abstrakt?

REFLEKTERA OCH RESONERA

På vilket sätt påverkas konstverket av höjden på sockeln? Jämför med hur det skulle vara om skulpturen stod på marken.

Hur tror du att konstnären påverkades av forskningen kring rymden som pågick vid samma tid som konstverket blev till? Skriv en kort reflekterande text på en halv till en A4 sida om hur du tänker.

SKAPANDE

Gör skulpturer på temat rymd. De kan vara både med utgångspunkt från rymden i himlen och volym, alltså den form som innehåller ett rum, som går att fylla.

Kusiner av Monika Gora

Tillkomstår: 2013

Material: Glasfiberarmerad polyesterplast

OM KONSTNÄREN

Monika Gora föddes 1959 och kommer från Warszawa i Polen. Föräldrarna invandrade till Sverige på 60-talet. Det var när starkt antisemitiska krafter, det vill säga fördomar, fiendtlighet och hat mot den judiska befolkningen, blossade upp och många från Polen gav sig av. Det var ingen självklarhet att de skulle flytta till Sverige. Pappan var ingenjör och valen stod mellan Sydafrika, Kanada och Sverige. Monika kom till Sverige när hon var tio år gammal.

Hon började med keramik när hon var 18 år gammal. Det hon gillade med keramik var att forma figurer i lera. Hennes mamma var konstnär, hon målade tavlor, och det var självklart att Monika också skulle bli det. "Klart att du kommer att bli konstnär", sa mamman. "Men skaffa dig en utbildning." Så kom det sig att hon utbildade sig till landskapsarkitekt, som ett led i att bli konstnär. Hon hade också sedan tidigare ett intresse för biologi. Under utbildningen lärde hon sig bland annat om växter, olika jordtyper och marker. Hon utbildade sig vid Sveriges lantbruksuniversitet och tog examen 1983.

Efter utbildningen gjorde hon flera resor. Hon fick inspiration ifrån de länder hon reste i, bland annat Australien och dess klippformationer och stenar. Det var när hon satt på Ayers

rock, som nu heter Uluru, som hon fick syn på några andra stenar, Kata tjuta. Stora orangea stenar, mjukt formade klippor som var så släta att de tycktes vara polerade av havet. De såg ut som stora sovande djur. Det finns en bild på Monikas hemsida (under fliken *Jimmys*) med detta storslagna landskap. Just dessa stenar gav henne långt senare idén att utforma de skulpturer som skulle komma att heta *Jimmys*, och som också *Kusiner* har stora likheter med. Dessa har blivit så populära att de beställs över hela landet.

Helst vill Monika vara med och utforma miljön som skulpturerna ska vara i, men det är inte alltid möjligt. Då skickar hon istället med en skiss, som visar hur hon vill att skulpturerna ska placeras i förhållande till varandra. Hon vill att de ska samspela, de måste finnas en dynamik, de får till exempel inte stå på rad. De är inte gjorda som lekskulpturer, men många leker eller sitter på dem och det går självklart bra att göra det.

Ofta jobbar hon med större lösningar än att bara placera en skulptur i ett område. Det kan handla om bänkar i en park, tillfälliga verk (*A drop of light*, utanför Riksdagshuset) eller arkitektoniska verk som *Glasbubblan* i Malmö. Som landskapsarkitekt ser hon ett större sammanhang. Det handlar inte om att ett konstverk ska ta plats på

en tom yta. Där finns redan någonting, som till exempel en sluttning, en park eller en yta med asfalt, att väga in och ta hänsyn till.

Monika Gora har mycket tankar om hur vi människor ser och uppfattar ljus. För att se ljus måste det också finnas mörker. Hon säger så här: "Man kan inte lysa upp världen och ändå se stjärnorna." Hon menar att synen är det av våra sinnen som vi först och främst litar på. Även i mörkret försöker vi att se, istället för att lukta och känna.

De verk hon blivit mest känd för är de bubbliga ljusskulpturerna som också används som sittplatser och lekplatser utomhus. Dessa finns på flera platser runt om i landet. Hon jobbar gärna med mjuka former eftersom hon tycker att de är lättare att passa in; zeppelinformer, droppar, bubbliga former. Hennes skulpturer är en kontrast till alla fyrkantiga hus vi har runtomkring oss.

OM KONSTVERKET

Tre bubbliga orangea former står på konstgräset. Monika Gora har kallat verket *Kusiner*. Namnet kommer sig av att hon tidigare gjorde en liknande skulpturgrupp som hon kallade *Familjen*. Den finns på Malmö sjukhus. Där hänger skulpturerna från taket. Hon tänkte att de båda konstverken var släkt med varandra och då kunde dessa vara kusiner. *Kusiner* finns på flera ställen i landet, som till exempel på Lidingö och i Höganäs kommun. Formerna har funnits länge i hennes repertoar. Det började med att hon arbetade med en skola och fick idén till de bubbliga formerna. Hon mindes då det mäktiga landskapet i Australien som hon tidigare

varit i. Dessa skulpturer heter *Jimmys*. Då var de mera djurlika än nu, menar hon själv.

Med sina mjuka former och låga höjd lockar *Kusiner* till lek och rörelse. Varje skulptur har sin egen form – och egenhet. En av dem pekar lite mer uppåt, en är mera slät med svagt böjda former. Den tredje är något mittemellan. De är också olika stora. Här kan du fantisera om vilka egenskaper de skulle kunna ha. Kanske någon är mera dominerande, någon blyg, kanske någon är mera kavat medan någon är allvarlig. Men alla tre har samma färg, och liknande former. Man ser att de hör ihop.

Här i Åkersberga tillfrågade kommunen ett ungdomsråd där ungdomar var med och valde ut konstverket på platsen. *Kusiner* är också en ljusskulptur. På kvällen lyser den upp platsen med ett orange sken. Skulpturgruppen är tillverkad av samma slags plast som man använder till plastbåtar. Fast Monika har gjort plasten tjockare, den är 4–6 cm tjock. Hon behövde göra plasten tjock för hållbarhetens skull, samtidigt ville hon att figurerna skulle vara tillräckligt genomsläppliga för att få färgen att skimra när skulpturerna lyser. Monika Gora har inte varit involverad i markanläggningen när *Kusiner* skulle placeras.

En gång när Monika Gora var ute på havet på en båt såg hon att något lysande närmade sig. Hon tyckte att det såg ut som en jättestor julgran där ute på havet, men när det kom närmare såg hon att det var ett upplyst fartyg. Hon tycker att vi behöver mera ljus

omkring oss, men säger också att vi behöver mörker för att uppfatta ljus. Hon jämför med hur vi lockas att titta in i en brasa. Att se på en eld är avkopplande, samtidigt som den har en dragningskraft på vårt psyke. När

Kusiner är tända får de en färg som liknar eldens glöd.

Stenläggningen bildar en yttre ram och konstgräset blir till bakgrund. Man skulle faktiskt kunna se det här som en tavla. Ram, bakgrund och motiv.

©MONIKA GORA/ BILDUPPHOVSRÄTT 2020 FOTO: REBECCA WALAN

Samtalsfrågor och uppgifter

SAMTALSFRÅGOR

- Vad tycker du att skulpturerna liknar?
- Vilken relation har de till varandra tänker du?
- Fundera över konstverkets ram. Vad är det som ramar in *Kusiner*?
- Vilken känsla får du av *Kusiner*?
- Om de skulle röra på sig, hur tycker du då att de rör sig?
- Har någon av er varit här när de lyser? Om ja, blir det någon skillnad på konstverket då?
- Låt eleverna leka en stund vid konstverket. Återsamla eleverna. Förändrar det konstverket att ha använt det i lek?

REFLEKTERA OCH RESONERA

Konstverket är en del av ett lekparksområde. Bidrar det till hur vi uppfattar konstverket? Kan det vara svårare att förstå att det är ett konstverk i det här sammanhanget? Samtidigt är *Kusiner* egentligen inte gjord som en lekskulptur. Diskutera i smågrupper och presentera sedan era idéer för klassen. Alternativt skriv en resonerande text som börjar med en beskrivning av verket och parken.

Monika Gora säger att hon inte bara vill placera ett verk utan istället vill skapa en hel miljö. Vilka poänger tycker du att hon har med det sättet att skapa konst? Diskutera eller skriv en resonerande text.

Titta på hennes hemsida och se vilka verk hon har gjort. Hittar du några verk som liknar *Kusiner* och på vilket sätt då?

Det finns en skiss, en teckning av *Kusiner*. Jämför den med verket i parken! Vilka skillnader hittar du mellan skissen och det färdiga verket?

SKAPA

Jobba med abstrakta former, det vill säga former som inte försöker avbilda verkligheten. Eller uttryckt på ett annat sätt: Jobba med fantasiformer. Fundera över om dina former ska vara mjuka eller hårda. Sträva efter att de ska ha någon slags relation till varandra.

Kyss av Eva Marklund

Tillkomstår: 2018

Material: stål

OM KONSTNÄREN

Eva Marklund, f 1971, arbetar med flera olika tekniker och uttrycksformer. Hon utbildade sig vid Konstfack 1992–1994 och Kungliga Konsthögskolan i Stockholm 1994–1999. Hon har gjort flera offentliga konstverk på olika platser i Sverige.

Eva har alltid tyckt om att arbeta med händerna. Som ung var hon kreativ på alla möjliga sätt. Hon gillade att tälja, hålla på med slöjd och att teckna. De hände att hon tecknade av de människor som fanns runtomkring henne. Till exempel gjorde hon karikatyrer och stilstudier av sina lärare. Ett annat intresse var att bygga kojor, och ibland gjorde hon ritningar till kojorna, som hon och hennes bror byggde i skogen. Ett annat intresse var musik. Eva har spelat piano sedan hon var sju år och även hållit på med blåsinstrument, och varit med i olika orkestrar. I slöjden ritade hon och byggde en banjo. Konstnär var inget yrke hon kände till att man kunde bli, men så blev det. Efter att ha gått på Wiks folkhögskola sökte hon in till Konstfack och gick skulpturinriktningen, men hoppade sedan över till Kungliga Konsthögskolan. Hon håller fortfarande på både med musik och konst om vartannat.

Hennes konst visar på vår egen förmåga att föreställa oss bilder. Ungefär som man kan se ansikten och djur i molnen på himmelen. Därför blir det

också viktigt från vilken vinkel vi tittar när vi ser på hennes konst. Först ser strecken bara ut som streck. Men så plötsligt kan vi se att de liknar något annat. Vi upptäcker formen av en hand, en kyss eller ett ansikte. På så sätt blir själva upplevelsen av hur vi ser, en del av hur vi uppfattar konstverket. Konst handlar till viss del om synliggörande av inre bilder. Eva Marklund har tagit det ett steg längre.

OM KONSTVERKET

Konstverket är högt upp i luften. Det är inte helt lätt att upptäcka och består av flera stålvastrar som spänts mellan två stolpar. På vissa ställen är vastrarna tjockare. Det kan dröja ett tag innan vi får syn på vad det är, men rätt vad det är ser vi två människor i profil som kysser varandra. Att upptäcka ett konstverk på det här sättet kan kännas härligt, och nästan lite triumferande. För egentligen är det ju bara ett antal stålvastrar som förtätats på några ställen.

Verket *Kyss* finns också vid Järfälla gymnasieskolor. Eva berättar: "Det är samma grundbild, men den i Järfälla är utformad på ett annat sätt. Bildplanet är uppvänt mot himlen och så har den en annan storlek. Idén till konstverket *Kyss* handlar om ett intresse för olika materials förmåga att bära en känsla, och att kunna uttrycka något mjukt med hårda material. Det är ju en slags stilla anspänning också i och med vastrarna."

©EVA MARKLUND/ BILDUPPHOVS RÄTT 2020 FOTO: REBECCA WALAN

Först gjorde Eva en teckning av hur hon tänkte sig verket. Sedan jobbade hon med en pappersmodell. För att slutligen få fram konstverket i stål har hon använt sig av en vattenstråle som skrivit ut mönstret, ungefär som en skrivare. Tack vare högt tryck på vattenstrålen går det att skära i stålet.

Eva Marklund har valt ut platsen tillsammans med Maria Söderlund, som är Österåkers kommuns kultursekreterare. Eva tycker om placeringen, att verket liksom smyger sig fram när man passerar det, och att

det inte är så tydligt och uppenbart först. *Kyss* kan upplevas olika från olika avstånd och vinklar. Den blir till tillsammans med himlen bakom.

Här vid kanalen kan du se *Kyss* från två sidor. Den blir då spegelvänd, och får olika bakgrunder. Om man tittar mot kanalen bildar träden bakgrund. Konstverket förändras också med vädret. Om himmelen är klarblå ser det ut på ett sätt, och om det är molnigt på ett annat vis. För den fantasifulla kan då molnen fylla ut profilerna och bilda ansikten.

Samtalsfrågor och uppgifter

SAMTALSFRÅGOR

- Vilka är de båda som kysser varandra?
- Vilket blir konstverkets ram här?
- Varför tror du att Eva har gjort konstverket så högt upp?
- Hur var det att upptäcka konstverket?
- Fundera över hur himlen och vädret påverkar upplevelsen av konstverket.

REFLEKTERA OCH RESONERA

Fundera över hur du uppfattade konstverket. Var det lätt att se eller tog det lite längre tid än när du tittade på de andra konstverken? Hur påverkade det i så fall upplevelsen?

Konstverket är högt uppe i luften. Hur påverkar det upplevelsen av konstverket?

Vi människor har en benägenhet att försöka kategorisera när vi ser bilder av människor. Det handlar om att vi vill förstå vår omgivning så snabbt som möjligt. Hur blir det här? Hur avkodade du bilden och människorna först. Skulle det kunna vara på något annat sätt än du först tänkte?

Besök konstverket vid ännu ett tillfälle, när det är annan väderlek än vid första tillfället. Förändrar vädret konstverket på något sätt?

Eva gillar musik. Tycker du att det i verkets utseende finns någon koppling till musik, till exempel något instrument? Och vilken slags musik kommer du att tänka på när du ser verket?

Pröva att lyssna på olika sorters musik eller låtar när du ser på verket. Förändrar musiken konstverket? Ser du på något annat sätt? Diskutera i grupp eller skriv ner dina reflektioner.

SKAPANDE

Teckna, måla eller skulptera en bild av kärlek. Det kan handla om vilken kärlek som helst. En kompis som är viktig för dig, en förälder, eller någon du är kär i. Eller skapa en fri bild av två personer som tycker om varandra.

KAPITEL 4

Återsamling i klassrummet

Samla eleverna och fundera på vad ni sett tillsammans: Minns eleverna vad verken hette? Minns de något annat? Skriv upp på tavlan efter hand som eleverna kommer på konstnär, material, titel och de tankar de fått. Har de kanske fått något favoritkonstverk? Finns det några likheter mellan konstverken? Vilka har koppling till Österåker på något sätt? Hur kopplas konstverken till själva platsen där de är placerade?

Fundera också tillsammans över vilken roll konsten spelar. Hur skulle platserna och samhället vara utan konst? Behövs den, och vilken roll kan den ha för de som bor i kommunen.

Nu är eleverna experter på konsten i Åkersberga. Uppmana dem att berätta om konsten för sina föräldrar, syskon eller kompisar nästa gång de är i Åkersberga.

”Fundera också tillsammans över vilken roll konsten spelar. Hur skulle platserna och samhället vara utan konst?”

Förslag på skapande

OFFENTLIG KONST OM ELEVERNA FÅR BESTÄMMA – WORKSHOP

Låt eleverna välja en plats som de tycker är viktig och beskriva platsen. Hur ser platsen ut? Vilken känsla har platsen?

Låt eleverna skissa fram ett konstverk som de tycker att platsen behöver. Olika nivåer är möjliga. De kan teckna, måla eller arbeta tredimensionellt.

Avslutningsvis arbetar de med en projektbeskrivning av konstverket där de förklarar hur de tänkt att verket ska förhålla sig till platsen.

Arbetet kan pågå under en lektion eller ett par veckor beroende på vilken tid ni har möjlighet att avsätta. På ett liknande sätt arbetar konstnärer när de ska göra offentlig konst.

SKULPTUR TILL SKOLAN

Låt eleverna arbeta med att ta fram en modell till en skulptur för skolan. Använd gärna självtorkande lera som går att måla på. Teman kan vara djur, eller en lekskulptur.

TECKNA OCH SKRIVA

Låt eleverna ta med sig ett skissblock och teckna av några av de skulpturer ni tittar på under rundvandringen. Att teckna av skärper seendet.

Skriv dikter, berättelser, eller beskrivande texter till konstverken.

REFLEKTERA OCH RESONERA

Frågor till eleverna: Den offentliga konsten är som en samling med all utomhuskonst. Hur ser den offentliga konsten ut i Österåker? Finns det någon skillnad när det gäller material, färg och uttryck? Vilka har skapat konsten? Tänk in genus och ålder. Sett till helheten; vilken konst vill du se mera av. Skriv en längre uppsats om den offentliga konsten i Åkersberga och hur du vill att den ska utvecklas. Använd också frågeställningarna i stycket under rubriken Återsamling i klassrummet.

BERÄTTA OM ETT KONSTVERK

Nu har ni sett på några konstverk i Österåker, men det finns ju så många fler. Låt eleverna välja ett konstverk som de får berätta om för sina klasskamrater. Använd appen Upptäck konsten som förberedelse. Antingen går ni ut och tittar, eller så använder ni foton som finns på Österåkers eller Stockholms läns museums hemsida.

Lycka till med uppgifterna och det skapande arbetet!

KÄLLOR

Hermerén, Karin, Offentlig konst ett kulturarv, Tillsyn och förvaltning av byggnadsanknuten konst, 2014

Gora, Monika, Light Volumes – Art and Landscape, 2012

Gora, Monika, My Garden, 2012

DIGITALA KÄLLOR

Axel Malmström, foto av klappbrygga, Stockholmskällan:

<https://stockholmskallan.stockholm.se/post/31145>

Bengt Amundins hemsida:

<http://www.amundin.se/bengt/>

Liljevalchs hemsida från utställningen om Ulrica Hydman Vallien:

<https://www.liljevalchs.se/utställningar/ulrica-hydman-vallien/>

May Lindholms hemsida:

<http://www.maylindholm.se/>

Monika Goras hemsida:

<https://gora.se/>

Sofiaflickorna i Grekland 1955, Filmarkivet:

<https://www.filmarkivet.se/movies/sofiaflickorna-i-grekland/>

Thomas Nordströms hemsida:

<http://tno.nu/>

Ulrica Hydman Vallien – En paradisattack artikel i Svd av Dan Backman den 26/5 2020

MUNTLIGA KÄLLOR

Intervju med Monika Gora på telefon den 25 november 2020

Intervju med Thomas Nordström via mail den 27/11 2020

Intervju med Eva Marklund på telefon den 15 december

Intervju med May Lindholm på telefon den 15 december

Stockholms läns museum

Region Stockholm
Kulturförvaltningen
Box 38 204
100 64 Stockholm

Österåker

**STOCKHOLMS
LÄNS
MUSEUM**